

Ilja Repin Ateneumissa

Yhteiskuntakriitikko ja naistenmies

■ **Ilja Repin oli aikansa merkittävin venäläinen taiteilija, joka kuvasi sekä kansaa että älymystöä. Yksityiselämässä hänen heikkoutenaan olivat naiset.**

ARJA-LEENA PAAVOLA

Taiteilija **Ilja Repinin** (1844–1930) pitkään elämänkaareen mahtuivat Venäjän suurimmat mullistukset maaorjuuden päättymisestä (1861) bolševikkien vallankaappaukseen (1917).

Hänen syntyessään maassa noudatettiin monimutkaista luokkajärjestelmää. Pojalla ei ollut vapautta valita ammattiaan, vaan hänen oli määrä päätyä isänsä tavoin armeijan palvelukseen. Jo 12-vuotiaana hän aloitti piirustusopin-

not sotatopografian oppilaitoksessa.

Nuorukaisen poikkeuksellinen lahjakkuus herätti huomiota niin, että hänelle tarjoutui mahdollisuus opiskeluun Pietarin keisarillisessa taideakatemiassa. Se takasi Repinille aseman säätyläisenä ja siten vapautuksen maaseutuväestön velvollisuuksista.

Repin tunnetaan etenkin historiallisista maalauksistaan ja psykologisesti tarkkanäköisistä muotokuvistaan.

”Hänen realistisen taiteensa pääpaino oli ihmisten ja kansakunnan ominaispiirteiden kuvaamisessa. Pyrkimyksenä oli kiinnittää huomiota köyhän kansan oloihin ja ihmisten väliseen eriarvoisuuteen”, kertoo intendentti **Timo Huusko** Ateneumin taidemuseosta.

Käytännössä taiteilija joutui tasapainoilemaan eri intressien välillä, sillä hyvät suhteet teosten tilaajiin piti säilyttää.

Repinin nosti kuuluisuuteen vuonna 1873 valmistunut *Volgan lautturit*. Taiteilija oli tehnyt opiskelutovereidensa kanssa venematkan Volgalle. Siellä ystävyydet kohtasivat burlakkeja, joiden raskas työ oli vetää laivoja ylävirtaan. Ajan taideyleisöä maalauksen suoraskaisuus järkytti.

Kymmenisen vuotta myöhemmin sai alkunsa teos, joka myös herätti ristiriitaisia tunteita. Repin matkusti synnyinseudulleen Ukrainaan, jossa ympäristö oli muuttunut rajusti laajojen metsähakkuiden myötä.

Taiteilija paheksui ahneita puuyhtiöitä, joiden jäljiltä aiemmin hedelmällinen luonto oli nyt kuivaa pölyerämaata. Jumalalta apua saadakseen paikallinen luostari järjesti ristisaatoksi kutsutun kulkueen.

”Suurikokoinen *Ristisaatto Kurskin kuvernementissa* on kuvaus venäläi-

Ilja Repin lahjoitti Ateneumille muotokuvan itsestään ja elämänkumppanistaan Natalia Nordmannista. Öljymaalauksen valmistus vuodelta 1903 valmistui taiteilijaparin ateljeekodissa Terijoen Kuokkalassa.

Tretjakovin galleria

Saksalainen pianisti Sophie Menter (1846–1916) oli muun muassa Pjotr Tšaikovskin suuresti arvostama tulkitsija. Ilja Repinin aistillinen muotokuva muusikosta on vuodelta 1887.

sestä yhteiskunnasta ja sen luokkajärjestelmästä, mutta varsinainen tarina on maalauksen lukuisissa ihmisissä”, Huusko sanoo.

”Taiteilijan kriittinen suhtautuminen ortodoksiseen kirkkoon ilmenee ylellisesti pukeutuneen, itsetyytyväisen papin pulskassa hahmossa, ja myös pönäkkä ratsupoliisi ja omahyväinen kauppiasluokka esitetään hieman negatiivisessa valossa.”

Henkilökuvien mestari

Muotokuvia Ilja Repin maalasi uransa aikana yli 300. Niistä tunnetuimpia on tutkielma säveltäjä **Modest Musorgskista** (1839–1881), joka oli hänen läheinen ystävänsä.

Kaunistelematon teos syntyi sairaalassa kaksi päivää ennen mallin kuolemaa. Vääjäämättömän tuhonsa Musorgski aiheutti itse holtittomalla ryypäämisellään. Etanolin aikaansaamat vauriot aivoissa johtivat muun muassa vaikeaan epilepsiaan.

Valtaosa Repinin teoksista on öljyväritöitä, joista osa on maalattu suoraan

linoleumille ilman pohjustusta.

Lisäksi hän käytti vesivärejä ja guassia, joilla hän sai aikaan välittömyyden tuntua. Guassi on vesiväriä peittävämpi, sillä se sisältää karkeampaa värijauhetta ja siihen on lisätty valkoista väripigmenttiä. Repin myös yhdisti eri tekniikoita ja hyödynsi esimerkiksi musta- ja punaliitua, seepiaa ja tussia.

Toisen ystävänsä, Pietarin yliopiston kemian professorin **Dmitri Mendelejevin** (1834–1907), taiteilija ikuisti akvarelliin. Alkuaineiden jaksollisen järjestelmän luoja kantaa siinä Edinburghin yliopiston kunniahohtorin viittaa.

» » »

Tretjakovin galleria

Tretjakovin galleria

▲ **Ristisaatto Kurskin kuvernementissa** kuvaa ukrainalaisten talonpoikien hättää tilanteessa, jossa ihmistoimin aiheutettu eroosio on vienyt heiltä toimeentulon.

◀ **Eryityisesti Boris Godunov -oopperastaan tunnettu Modest Musorgski sairaalassa pari päivää ennen kuolemaansa 42-vuotiaana. Säveltäjän vei ennenaikaiseen hautaan alkoholismi.**

Timo Huusko arvioi, että Repin oli itse luonteeltaan helposti lähestyttävä, mikä auttoi häntä pääsemään lähemmäs vieraitakin mallejaan.

”Ilmiselvästi hän tuli hyvin toimeen erilaisten ihmisten kanssa päätellen siitä, että hän työskenteli läheisesti köyhän väen, älymystön ja aristokratiaan kuuluvien kanssa.”

Intensiivisen maalausprosessin myö-

tä taiteilija ja kohde väistämättä myös tutustuivat toisiinsa. Repinin heikkous tunnetaan hyvin: hän ihastui jatkuvasti naispuolisiin malleihinsa ja oppilaisiinsa.

Taiteilija oli vuonna 1871 avioitunut tuolloin 17-vuotiaan Vera Ševtsovan (1854–1918) kanssa, ja pariskunta sai nopeaan tahtiin neljä lasta. Aviomies oli kuitenkin parantumattoman usko-

ton, mikä johti lopulta eroon vuonna 1887.

”Repin pelehti myös palvelijattarien kanssa, ja seurauksena syntyi kaksi lasta. Mahdollisesti lapsia on ollut muidenkin naisten kanssa.”

Kasvissyöntiä Penatyssä

Joitakin vuosia myöhemmin Repin tutustui Pietarin kulttuuripiireissä helsinkiläissyntyiseen kirjailijaan Natalia Nordmanniin (1863–1914). Taiteilija hankki 1800-luvun lopussa Terijojeen Kuokkalasta huvilan, jonne pari asetui asumaan.

Penaty-nimisestä ateljeetalosta tuli Repinin loppuajan koti, jossa kokoon-tui vuosien varrella runsaasti myös suomalaista kulttuuriväkeä.

Nordmann oli kiihkeä naisasianainen ja vegetaristi, joka oli vakuuttunut siitä, että kasvissyönti pelastaisi maailman. Köyhille ravitsevat mutta halvat kasvikset olivat välttämättömyys, kun taas varakkaammalle väestölle ne tarjosivat keinon puhdistaa ylensyömisestä rasittunut elimistö.

Villiyртеissä Nordmann uskoi olevan erityisen terveellisiä ainesosia, joten hän uutti niistä juomaa, jota hän tarjoili myös Penatyn hämmentyneille vieraille.

Heistä osa naureskeli emännän into-mielisyydelle, mutta sen sijaan juoma

kelpasi erinomaisesti pariskunnan yhteiselle ystävälle, kirjailija **Leo Tolstoile** (1828–1910), joka myös pyrki edistämään kasvissyöntiä.

Tolstoi noudatti muutenkin askeettista elämäntapaa eikä koskenut viiniin, jota Penatyn illalliskutsuilla kuului runsaasti. Se oli nautintoaine, josta Nordmann ei ollut valmis luopumaan.

Kiintopisteestään Karjalankannakselta Repin ja Nordmann tekivät silloin tällöin matkoja ulkomaille. Eri puolilla Eurooppaa levisi kuitenkin tuberkuloosi, ja myös Nordmann sai tartunnan.

Kirjailija lähti siksi yksin viimeiselle matkalleen, raikkaasta vuoristoilmastaan tunnettuun parantolaan Sveitsiin, jossa hän sittemmin menehtyi.

Vastuun isänsä taloudenhoidosta otti sen jälkeen taiteilijan vanhin tytär **Vera Repina**.

Vaikeat vuodet

Ilja Repinin työskentelyä hankaloitti 55 vuoden iästä lähtien hänen oikean käntensä kipeytyminen. Jo neljän vuoden kuluttua tila oli niin vakava, että hän joutui maalaamaan vasemmalla kädellä ja käyttämään vyötärölle ripustettavaa palettia.

Syy käden vaurioon on jäänyt epäselväksi. Joissakin lähteissä kerrotaan lihasten surkastuneen, toisissa puhutaan reumasta ja kystasta, jonka seurauksena käsi olisi lopulta halvaantunut.

Venäjän lokakuun vallankumous ja sitä seurannut Suomen itsenäistymisen puolestaan tekivät Repinistä emigrantin. Maiden välinen raja sulkeutui huhtikuussa 1918, ja taiteilija havaitsi omaisuutensa jääneen Venäjälle.

Elämästä Kuokkalassa tuli sen jälkeen hyvin niukkaa, eikä Repinillä esimerkiksi ollut rahaa talon lämmittämiseen. Vuonna 1920 maalattu omakuva esittää pienikokoista miestä, joka on sisätiloissa pukeutunut paksuun takkiin ja hattuun ja jonka oikea käsi lepää velttona pöydällä.

”Suomessa ei ollut asiakaskuntaa, ja venäläisiin suhtauduttiin muutenkin epäluuloisesti”, Huusko kuvailee.

Tilaaajien puutteessa Repin lahjoitti useita teoksiaan Ateneumille. Sitä kautta hänen taiteelleen syntyi uutta kysyntää, mikä hieman helpotti tilannetta.

Uusi neuvostovaltio yritti houkutellessa maineikasta taiteilijaa palaamaan synnyinmaahansa, mistä Repin kieltäytyi jyrkästi. Viimeiset 13 vuottaan itsenäisessä Suomessa asunut mies kyllä tunsii itsensä loppuun asti venäläiseksi mutta kutsui bolševisteja huligaaneiksi.

Ateneumin taidemuseo esittelee Ilja Repinin tuotantoa noin sadan teoksen voimin suurnäyttelyssä, joka jatkuu 29. elokuuta 2021 asti. □

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

◀ **Pyryharakka on taiteilijan vanhimman tyttären Vera Repinan muotokuva vuodelta 1884.**

▼ **Volgan lautturit (1873) on ikoninen teos, joka teki nurosta Repinistä kerralla kuuluisuuden.**

Tretjakovin galleria

Venäläisen taiteen museo